

รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้ผนวช 2 กษัตริย์กัมพูชา มีพระองค์ใดบ้าง

(จากซ้าย) พระองค์ราชาวดีและพระองค์ศรีสวัสดิ์ (ภาพ : Wikimedia Commons)

ผู้เขียน สุทธาสินี จิตรกรรมไทย เจียจันทร์พงษ์

เผยแพร่ วันศุกร์ที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2568

กษัตริย์กัมพูชา 2 พระองค์ ที่รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้ผนวช มีพระองค์ใดบ้าง

ไทยกับกัมพูชามีความสัมพันธ์ในมิติศาสนา สังคม วัฒนธรรม มาอย่างยาวนาน เช่น ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) มีเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับราชสำนักกัมพูชา นั่นคือ สมเด็จพระหริรักษรามาสีธาธิบดี ได้ขอพระราชทาน “ธรรมยุติกนิกาย” ซึ่งรัชกาลที่ 4 ทรงก่อตั้งขึ้นเมื่อครั้งทรงเป็นวชิรญาณภิกขุ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาในกัมพูชา รศ. ดร. ศานติ ภักดีคำ รองเลขาธิการราชบัณฑิตยสภา เล่าเรื่องนี้ในหนังสือ “มองเขมรแลสยาม” (สำนักพิมพ์มติชน) ว่า

ครานั้น รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้ พระอมราภีรักขิต (เกิด) และ พระมหาปาน ซึ่งต่อมาเป็น สมเด็จพระสุคนธาธิบดี พระสังฆราชฝ่ายธรรมยุติกนิกายในกัมพูชา ไปเผยแพร่ธรรมยุติกนิกายที่นั่น

พระองค์ราชาวดี (ภาพ : Wikimedia Commons)

พระประวัติของสมเด็จพระสุคนธาธิบดิน่าสนใจไม่น้อย พระองค์ประสูติเมื่อ พ.ศ. 2370 ในจังหวัดพระตะบอง เมื่ออายุ 12 ปี ได้บวชเป็นสามเณรในคณะมหานิกาย ที่วัดโพธิ์ ในจังหวัดบ้านเกิด ต่อมาเดินทางเข้ามาอยู่ที่วัดสระเกศ กรุงเทพฯ ในคณะมหานิกาย

อายุ 21 ปี ท่านก็อุปสมบทเป็นพระภิกษุ คณะมหานิกาย จำพรรษาที่วัดสระเกศได้ 4 พรรษา เวลานั้นได้ถวายตัวเป็นศิษย์ วชิรญาณเถระ หรือรัชกาลที่ 4 เมื่อครั้งผนวช ซึ่งโปรดให้ท่านศึกษาพระวินัยในสำนักเจ้าคุณพระญาณรักขิต (สุด) เจ้าอาวาสวัดบรมนิวาส คณะธรรมยุติกนิกาย

จากนั้นเมื่อพระมหาปานอายุ 24 ปี ได้บวชแปลงเป็นพระธรรมยุติกนิกาย โดยมีพระวชิรญาณเถระเป็นพระอุปัชฌาย์ พระญาณรักขิตเป็นกรรมวาจาจารย์ และพระอมราภิกขิตเป็นอนุสาวนาจารย์ มีฉายาว่า “ปัญญาสีโล” ต่อมาสอบได้ความรู้เปรียญธรรมเป็น “พระมหาปาน”

พ.ศ. 2398 สมเด็จพระหริรักษรามหาอริราชดิศขอพระราชทานธรรมยุติกนิกาย เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา ธรรมยุติกนิกายในกัมพูชา รัชกาลที่ 4 จึงโปรดให้พระมหาปานพร้อมด้วยพระอมราภิกขิต พระสงฆ์ 8 รูป อุบาสก 4 คน เดินทางไปสืบพระศาสนาที่ยกัมพูชา

สมเด็จพระสุคนธาธิบดิน (ภาพ : Wikimedia Commons)

พระองค์ราชาวดี (ภาพ : Wikimedia Commons)

พระองค์ศรีสวัสดิ์ (ภาพ : Wikimedia Commons)

2 กษัตริย์กัมพูชา ที่รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้ผนวช

เมื่อรัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้นำธรรมเนียมดึกนิกายไปเผยแผ่ในกัมพูชา ต่อมาพระองค์ก็ทรงจัดการผนวช กษัตริย์กรุงกัมพูชา 2 พระองค์ คือ พระองค์ราชาวดี (สมเด็จพระนโรดมบรมรามเทวาวตาร) ใน พ.ศ. 2399 และ พระองค์ศรีสวัสดิ์ (สีสุวัตถ์ หรือสมเด็จพระศรีสวัสดิ์) ใน พ.ศ. 2406 ซึ่งทั้ง 2 พระองค์ทรงเป็นพระราชโอรสในสมเด็จพระหริรัถยรามมาอิศราธิปัตย์

ทั้งนี้ การผนวชทั้ง 2 พระองค์ เกิดขึ้นที่กรุงเทพฯ แสดงถึงความใกล้ชิดระหว่างราชสำนักสยามกับราชสำนักกัมพูชา

เอกสาร “ร่างศุภอักษร ถึงเมืองอุดงค์มีชัย” ให้รายละเอียดเหตุการณ์ครั้งนั้นไว้ว่า พระองค์ราชาวดีผนวชในพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2399 และจากนั้นเสด็จไปจำพรรษาที่วัดบวรนิเวศวรวิหาร

ส่วน “ราชพงษาวดารกรุงกัมพูชา ฉบับพระองค์นพรัตน์” บันทึกเรื่องการผนวชพระองค์ศรีสวัสดิ์ ใน พ.ศ. 2406 ว่า

“ลุ เดือน 8 ปีกุน เบญจศก (จ.ศ. 1225 พ.ศ. 2406) สมเด็จพระหริราชาธิปไตยไกรแก้วฟ้า จะเสด็จเข้าไปทรงพระผนวช ณ กรุงเทพฯ พระยาราชวราณุกุลข้าหลวงจะเป็นผู้พาเสด็จเข้าไป พระองค์จึงทรงนำพระธิดา พระมารดา แลพระสนมนางในของพระองค์ไปให้พักอยู่ที่เมืองพระตะบอง ส่วนพระองค์กับพระยาราชวราณุกุลได้เลยเข้าไปกรุงเทพฯ เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แล้วก็ทรงพระผนวชประทับอยู่ในกรุงเทพฯ ต่อไป...”

การที่รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้ผนวชกษัตริย์กัมพูชาทั้ง 2 พระองค์นี้ในคณะธรรมยุติกนิกาย ทำให้ในเวลาต่อมา เจ้านายของกรุงกัมพูชาผนวชในคณะธรรมยุติกนิกายเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

อ้างอิง :

ศานติ ภักดีคำ. มองเขมรแลสยาม. กรุงเทพฯ : มติชน, 2568. สั่งซื้อที่เว็บไซต์สำนักพิมพ์มติชนได้ที่

เผยแพร่ในระบบออนไลน์ครั้งแรกเมื่อ 6 มิถุนายน 2568

https://www.silpa-mag.com/history/article_153804